

Piikkiluppo

Stiftbroktagel
Bryoria smithii

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Piikkiluppo on melko pysty ja mätäsmäisesti kasvava jäkälä. Se on 4–7 cm pitkä, kaksivärinen ja kiiltävä. Piikkiluppo on runsaasti ja epäsäännöllisesti haarainen, päärangat ovat selviä, kolmannen asteen haaroja on jonkin verran. Rangat ovat poikkileikkaukseltaan pyöreähköjä, 0,2–0,7 mm paksuja. Päärangat voivat olla tyveltään hieman litistyneitä. Nuoret kärkiosat ovat vaaleanruskeita–ruskeita ja vanhat tyviosat tummanruskeita tai mustia. Piikkilupolla on piikkisiä rakosoraaleja, jotka eivät koskaan ole haaraa leveämpiä. Piikkiluppo muistuttaa erittäin uhanalaista rotkoluppoa (*Bryoria bicolor*), jolla kuitenkin ei ole soraaleja. Piikkilupolla on myös pidemmät haarat ja vähemmän kolmannen asteen haaroja kuin rotkolupolla.

Elinympäristö ja levinneisyys

Piikkiluppo kasvaa yleensä kosteilla jyrkillä kivipinnoilla, kuten kalliojyrkänteillä ja siirtolohkareilla. Kasvupaikat ovat usein sammaleisissa kuusimetsissä. Lajia esiintyy pääasiassa Etelä-Suomessa. Yksi erillinen esiintymä on Kuusamossa.

Nykytila ja uhkatekijät

Piikkiluppo on uhanalaistunut metsien käytön, rakentamisen, ilman epäpuhtauksien ja kallioiden louhinnan takia. Ne uhkaavat lajia edelleen. Reilu kolmasosa nykyisistä tunnetuista kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan piikkiluppon kasvupaikka rajataan hakkuun ulkopuolelle, ja ympäristö säilytetään jatkuvasti peitteisenä, jotta kasvupaikka pysyy riittävän kosteana. Kasvujyrkänteitä suojaavat puut säästetään, mutta kallioihin kiinni kasvavia kuusia voidaan varovasti poistaa. Osa piikkiluppon kasvupaikoista saattaa olla metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät), joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Jyrkänteiden ja niiden välittömien lähimetsien suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

Arup, U., Ekman, S., Kärnefelt, I. & Mattson, J.-E. (toim.). 1997. Skyddsvärda lavar i sydvästra Sverige. SBF-förlaget, Lund. 276 s.

Stenroos, S., Ahti, T., Lohtander, K. & Myllys, L. (toim.) 2011: Suomen jäkäläopas. — Norrlinia 21: 1–534.